Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Raadsvoorstel

'Leeuwarder Energieagenda 2021-2024; *Daadkracht en Dialoog*'
Zaaknummer: Z229247-2020

Aan de gemeenteraad,

Bijgaand doen wij u ter vaststelling de Leeuwarder Energieagenda 2021-2024 toekomen.

Veel inspirerende initiatieven in Leeuwarden op het gebied van energie
Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties zetten talloze kleine stappen en maken soms ook grote sprongen om hun eigen energie duurzaam op te wekken of te besparen. Iedereen wil een toekomst met schone, betaalbare energie. En veel mensen maken zich vanwege de klimaatverandering zorgen over de toekomst, over de wereld die wij doorgeven aan onze (klein)kinderen. Er zijn nog belangrijke keuzes te maken en voldoende uitdagingen aan te gaan.

Gemeenten krijgen een steeds belangrijker rol in de energietransitie
Tegelijkertijd zijn er veel externe ontwikkelingen waarvan wij afhankelijk zijn. En de gemeente is maar één van de stakeholders. Waar maken wij het verschil? Om een antwoord te geven op deze vraag, is de nieuwe 'Leeuwarder Energieagenda 2021-2024; *Daadkracht en Dialoog'* opgesteld. Deze wordt nu ter vaststelling aan u aangeboden.

Beleidscontext Leeuwarder Energieagenda

Klimaatakkoord
Het nationale Klimaatakkoord is de uitwerking van de klimaatafspraken van Parijs uit 2015. De doelstelling van het klimaatakkoord is om de nationale uitstoot van CO_2 in 2030 met 49% te verminderen ten opzichte van 1990[1], en met 100% te verminderen in 2050.

Regionale Energiestrategie Fryslân
Bij de vaststelling van het nationale Klimaatakkoord hebben de gemeenten, provincies en waterschappen aangegeven hun eigen ambitie zoveel mogelijk zelf te willen invullen. In 30 regio's, waaronder Fryslân, moeten deze in de eerste helft van 2021 gezamenlijk worden ingevuld. Uw raad was al eerder in 2020 betrokken bij de start en daarna vaststelling van het concept RES Fryslân. Op 8 april 2020 is uw raad, net als alle gemeenten, de provincie en het waterschap, akkoord gegaan met de concept RES-Fryslân, inclusief de voorlopige bijdrage van de gemeente Leeuwarden. In oktober 2020 heeft de RES regio Fryslân de concept RES-Fryslân ingediend bij het Rijk: Fryslân produceert in 2030 tenminste 2,3 TWh aan duurzame elektriciteit op land. Begin 2021 zal ook het voorstel voor een definitief RES-Fryslân aan de raad van de gemeente Leeuwarden worden voorgelegd. In de nieuwe 'Leeuwarder Energieagenda 2021-2024; *Daadkracht en Dialoog'* is aangegeven welk aandeel Leeuwarden voor haar rekening wil nemen.

[1] De doelstelling voor 2020 was 25% t.o.v. 1990. De nationale prognose is dat in voor 2020 de broeikasgasemissie 23 procent lager zal zijn dan in 1990, met een bandbreedte van 19 tot 26 procent

Leeuwarder ambities
Voor Leeuwarden staan in het Programma Volhoudbaar 3 thema's centraal: de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Voor het thema energie zijn in de eerste Leeuwarder Energieagenda van 2016-2020 door uw raad doelstellingen vastgesteld om 20% te besparen in de woningbouw[2] en 16% duurzame energie op te wekken. Deze agenda met doelstellingen loopt eind 2020 af. Met de vaststelling van een nieuwe agenda vult de gemeente Leeuwarden niet alleen haar eigen ambities in, maar geven wij ook concreet aan wat wij willen bijdragen aan de regionale en nationale doelstellingen.

'Leeuwarder Energieagenda 2021-2024; *Focus*, *Daadkracht en Dialoog*'

Daadkracht met realistische doelstellingen
Een duurzame en toekomstbestendige leefomgeving is een van de zes speerpunten in het collegeprogramma 'De Kracht van Samen'. Daarbij past een hoge, concrete ambitie. In de Leeuwarder Energie Agenda 2021-2024 (LEA) willen we als Leeuwarden;

- daadkracht tonen voor 2050,
- een ambitieuze en haalbare piketpaal slaan voor 2030 en
- concreet aangeven wat we tot 2024 willen bereiken.

In 2050, willen we onafhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Dit is onze lange termijn ambitie. Voor 2030 stellen we een ambitieniveau voor dat aansluit op die van het nationaal beleid van 49% Co2 reductie t.o.v. 1990. Deze ambitie voor 2030 is gebaseerd op de meest ideale combinatie van besparing en duurzame opwek van energie voor Leeuwarden; een zogenaamde Energiemix. Deze piketpaal geeft de richting aan. Een 49% CO2 reductie kan worden gerealiseerd door de uitvoering van een combinatie van lokale, regionale en nationale maatregelen vanuit 5 'klimaattafels' of 'pijlers' zoals opgenomen in het nationaal Klimaatakkoord; elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik, en mobiliteit.
Voor de lokale en regionale maatregelen nemen we als gemeente Leeuwarden onze eigen verantwoordelijkheid door te focussen op:

A. 'De Gebouwde omgeving': Regie op energiebesparing en de warmtetransitie.
B. Duurzame opwek van elektriciteit. Regie op inpassing.
C. Zelf het goede voorbeeld geven in onze eigen bedrijfsvoering. De bestaande activiteiten zijn samengevat in de nieuwe agenda.

De mix voor 2030 hebben we vertaald naar realistische en haalbare doelstellingen voor 2024.

Dit betekent dat we voor Leeuwarden tot en met 2024 plannen gaan maken om 38%[3] van onze eigen energie duurzaam op te wekken en 9% energie te besparen in de gebouwde omgeving.

Voor duurzame stroom op eigen grondgebied is deze ambitie voor 2024 op eigen grond gebied zeker haalbaar. De mix en afkomst van de duurzame warmtebronnen[4] wordt uiteindelijk bepaald in samenspraak met vele partijen.

---

[2] O.b.v. een projectenlijst met in totaal 0,61PJ besparing
[3] 23% duurzame stroom en 15% duurzame warmte
[4] Een duurzaam warmtebron is een bron waar geen of veel minder fossiele brandstoffen wordt gebruikt voor verwarming.

Met geothermie heeft Leeuwarden naar verwachting een kans om veel van de eigen duurzame warmte lokaal op te wekken.

Duurzame dialoog is essentieel
We kunnen het als gemeente niet alleen. Om deze doelstelling te halen is samenwerking essentieel. Ook zijn wij sterk afhankelijk van nationale en Europese beleidsontwikkelingen en financieringsopties. Vooral in de transitie naar duurzame warmte en bij de ruimtelijke inpassing van de opwek van duurzame energie krijgt de gemeente een steeds grotere regisserende rol. Voor beide onderwerpen hebben we de actieve betrokkenheid en input van verschillende partijen nodig. Denk hierbij aan de woningbouwcorporaties, energiebedrijven en -leveranciers en innovatieve bedrijven. Een constante en duurzame dialoog, en draagvlak met onze bewoners in de wijken en dorpen, stakeholders en belanghebbenden is daarbij essentieel voor het doen slagen van onze ambities.

A. 'De Gebouwde omgeving': Energiebesparing en de warmtetransitie.

Warmtetransitie vraagt een grote inspanning

De gebouwde omgeving is 1 van de vijf 'klimaattafel pijlers' in het nationale Klimaatakkoord. Deze ambitie betekent dat de energievraag van huishoudens, bedrijven en instellingen duurzaam wordt opgewekt. De transitie naar duurzame warmtebronnen vraagt een grote inspanning van inwoners, bedrijven en overheden. De uitgangspunten hierbij zijn:

- het is voor iedereen haalbaar en blijft betaalbaar;
- de concurrentiepositie van bedrijven en daarmee de banen van mensen blijven behouden;
- de lusten en lasten worden eerlijk verdeeld.

Transitievisie warmte - kansrijke dorpen en wijken
Een belangrijke afspraak uit het klimaatakkoord voor gemeenten is het opstellen van een 'Transitievisie warmte (TVW)' met daarna uitvoeringsplannen op wijk- en dorpsniveau. In de TVW zal worden uitgewerkt welke wijken en dorpen van de gemeente van de gasaansluiting worden losgekoppeld. In de TVW staat de aanpak omschreven (hoe), welke technieken kansrijk zijn per deelgebied (wat) en welke wijken en dorpen kansrijk zijn om vóór 2030 afgekoppeld te worden van het gas en welke wijken en dorpen later, tussen 2030 en 2050 aan de beurt zullen zijn. De visie wordt samen met bewoners en belangrijke stakeholders opgesteld. De Transitievisie Warmte wordt eind 2021 aan uw raad ter besluitvorming voorgelegd. Wij willen u in de aanloop naar de behandeling van deze visie nadrukkelijk betrekken en informeren.

Parrallel aan de opstelling van de TVW werken sommige koploperwijken en -dorpen nu al aan hun eigen uitvoeringsplannen. Sommige hebben deze al klaar. Deze plannen zijn een inspiratiebron voor zowel de opstelling van de TWV als de plannen daarna. Ook de woningbouwcorporaties zijn actief bezig met de verduurzaming van hun panden. Verder werken we samen met verschillende partijen bij de ontwikkeling van een warmtenet. *Voor onze activiteiten t/m 2024 hebben we een doelstelling om plannen te maken voor 15.000 gebouwen in vijf tot tien gebieden.*

Duurzame Warmtebronnen voor Leeuwarden
De realisatie en inzet van duurzame warmte in 2024 is een integraal onderdeel van onze doelstellingen en bij de transitie naar duurzame warmte. Een kansrijke warmtebron is aardwarmte (geothermie) met daaraan gekoppeld het warmtenet in Leeuwarden. Bij een succesvolle toepassing van aardwarmte bij de eerste klanten (utiliteitsgebouwen) kan dit uitgebreid worden door 6.000 woningen aan te sluiten. Deze enorme potentie geeft aan hoe belangrijk aardwarmte kan zijn voor de gebouwde omgeving. Bij het niet slagen van aardwarmte zullen andere warmtebronnen nodig zijn.

Andere potentiele duurzame warmtebronnen zoals biomassa zijn in de mix opgenomen. Hoe we warmte duurzaam zullen toepassen is ook een onderdeel van de op te stellen 'Transitievisie warmte'.

Verder gaan met inspirerende Leeuwarder aanpak gericht op Energiebesparing
De succesvolle ondersteunende activiteiten die we sinds 2016 hebben ontwikkeld blijven we inzetten. Sociaal energiebeleid heeft als doel mensen met een laag inkomen praktische hulp te bieden door de energierekening te verlagen met de inzet van energiecoaches en laagdrempelige acties om de woning te isoleren, ledlampen uit te delen en eenvoudige bespaartips te geven. Deze Leeuwarder aanpak geldt als inspirerend voorbeeld op regionaal en nationaal niveau.
Een andere voorbeeld is het Energieloket Leeuwarden (www.energieloketleeuwarden.nl) waarmee wij bewoners helpen met het vinden van juiste informatie en subsidies. Speciale aandacht is er voor VvE's omdat we merken dat dit type huiseigenaren veel vragen heeft over energiebesparing.
Een derde voorbeeld is de ondersteuning we woningeigenaren bieden met laagdrempelige leningen om energiemaatregelen te nemen. Het betreft een lening van maximaal € 2.500,- voor mensen met een smalle beurs; de duurzaamheidslening van € 2.500 tot € 7.500 en de Verzilverlening gericht op oudere huiseigenaren.
Tenslotte is er voor lokale initiatieven van wijken en dorpen een gemeentelijke subsidieregeling, de Regeling subsidie duurzame dorpen en wijken 2020-2021. Hiervoor is in totaal € 200.000 euro beschikbaar.

B. De opwek van duurzame energie voor onze gemeente

Hoeveelheid zonnestroom is enorm toegenomen
De afgelopen jaren is de opwek van zonnestroom binnen de gemeente toegenomen. Zowel op daken als op grondopstellingen. Dat levert ook geld op voor de lokale gemeenschap. In 2020 ligt er al 100 MW aan opwekcapaciteit. Voor 2024 is onze doelstelling 204 MW. Dit betekent dat er de komende 4 jaar nog 104 MW extra capaciteit bijgeplaatst moet worden. PV-Zon op daken heeft hierbij de voorkeur. Tegelijkertijd zal het voor een gemeente als Leeuwarden nooit mogelijk zijn om voldoende stroom op te wekken met alleen zonnepanelen op alle geschikte daken. In de praktijk zal een mix nodig zijn. De (extra) benodigde ruimte voor deze tijdelijke grondopstellingen voor zonne-energie is minder dan 0,5% van de beschikbare landbouwgrond.[5]

[5] Leeuwarden heeft 18.000 ha landbouwgrond.

Daarnaast vindt de gemeente het belangrijk dat omwonenden kunnen participeren in de opbrengst. Met voldoende draagvlak en participatie vanuit inwoners, is de doelstelling haalbaar. Ook kan dit een positieve impuls geven aan lokale initiatieven.

Nationaal en regionaal zonnebeleid is volop in ontwikkeling
Halverwege 2021 zullen o.a. de beleidskaders voor zon vanuit de provincie, worden vastgesteld vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De uitkomst van deze ontwikkelingen zijn relevant voor de handhaving en het verder ontwikkelen van ons eigen beleid (Plan voor de zon). Daarom is in de nieuwe Energieagenda een aantal uitgangspunten en voorwaarden vastgesteld die gaan over de landschappelijke inpassing, participatie en draagvlak bij projectrealisatie. De principes van de 'zonneladder' zullen wordt erkend, inclusief het uitgangspunt dat ook tijdelijke grondopstellingen nodig zullen zijn.

We hebben een duurzaam en robuust elektriciteitsnetwerk nodig
Voldoende investeringen in het energienetwerk door Liander, op korte en langere termijn, zijn essentieel voor onze energie infrastructuur en economie. Wij zijn actief in overleg met Liander over uitbreidingen in onderstations en het netwerk. Met het vastleggen van de ambities wordt duidelijkheid gegeven richting Liander welke investering in het netwerk nodig zijn voor de economische groei van Leeuwarden.
Naast investeringen in het netwerk werken we ook samen in innovatieve projecten voor de opslag van energie (wat het netwerk ontlast), bijvoorbeeld op de Energie Campus.

C. Zelf het goede voorbeeld geven in onze eigen bedrijfsvoering.

Naast de invulling van de regietaak zal de gemeente het goede voorbeeld blijven geven in eigen doen en handelen. In de LEA is samengevat welk beleid we hebben op het gebied van

- Ons eigen vastgoed.
- Inkoop van energie: voornemen om 100% lokaal opgewekte energie in te kopen.
- Duurzaam mobiliteitsbeleid.

In 2021 gaan we onderzoeken of en hoe onze eigen organisatie energieneutraal kan worden.

Financiën
M.b.t. financiën maken we onderscheid tussen:
- Projectrealisatie (kosten derden).
- De kosten voor de gemeente vanuit haar rollen (regievoerder en facilitator).

Projectrealisatie: de energietransitie wordt gefinancierd door een mix van private investeringen en inzet van publieke middelen (subsidies). De gemeente speelt hierin een (relatieve) kleine rol. Realisatie van de warmteplannen in de wijken en dorpen is sterk afhankelijk van inzet van deze middelen. De gemeente gaat met partijen actief op zoek naar financiering en we maken gebruik van externe financiering zoals Europese subsidies, SDE+ en FSFE.

Kosten voor de gemeente (regievoerder en facilitator): de projecten en activiteiten in de uitvoeringsagenda worden gefinancierd vanuit bestaande programma's. De gemeentelijke inzet zoals beschreven in deze agenda wordt deels gedekt uit structurele middelen (€ 422.500,-) en deels vanuit incidentele

budgetten (€ 484.500,-) vanuit de Energie agenda 2018-2019. Hiermee is tot en met eind 2021 de dekking rond. Vanaf 2022 zijn de incidentele budgetten niet meer beschikbaar. Momenteel wordt landelijk gesproken over de kosten voor de lokale overheden voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Vooral de kosten voor de warmtetransitie zijn hoog. Het uitvoeren van de in deze agenda opgenomen activiteiten na 2021 en een eventuele opschaling zijn dus afhankelijk van de financiering vanuit het rijk en de te stellen ambities en keuzes in de volgende bestuursperiode.

Voorgesteld wordt de 'Leeuwarder Energieagenda 2021-2024; *Daadkracht en Dialoog*' vast te stellen.

Leeuwarden, 5 januari 2021,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

Signed By: Buma, Sybrand <sybrand.buma@leeuwarden.nl>
11/01/2021 10:36:08 CET
ID: cfa7ace2-6c4c-4582-a0cd-9617e36cc4bb
Auth: Scribble

secretaris.

Signed By: de Jong de, Eelke <eelke.dejong@leeuwarden.nl>
06/01/2021 13:38:42 CET
ID: cfa7ace2-6c4c-4582-a0cd-9617e36cc4bb
Auth: Scribble

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*